

Obsah:**Čtème v Duchu (úvodník)***P. Gorazd, O.Carm.* 1**Staroslověnská modlitba proti ďáblu***Přeložil a úvodem opatřil dr. Václav Konzal* 2**Formátor jako sochař: výzva, funkce a zodpovědnost (1. část)***Fr. Desiderio García Martínez, O.Carm.* 8**Bl. Jan Pavel II. a Karmel***P. Emanuele Boaga, O.Carm.* 14**Jan Pavel II. a jeho modlitba***Sára Malá* 18

Čtème v Duchu

Milí čtenáři,

s omluvou za pozdní start letošního ročníku našeho časopisu bych rád předelal několik vět úvodem k obsahu tohoto čísla. První článek není spojen přímo s karmelskou spiritualitou, ale má být projevem našeho zapojení se do přípravy na oslavu jubilea 1150. výročí příchodu sv. Cyrila a Metoděje k našim předkům. Považuji za mimořádně významné, že tu máme před sebou modlitbu, o které odborník předpokládá, že může být dílem samotného sv. Metoděje.

Druhým článkem začínáme uveřejňovat přepis přednášky, která zazněla při setkání karmelitánských formátorů (novicmistrů, magistrů studentů a jiných bratří, pověřených v řádu výchovou), které se konalo v Comoçim de São Félix v Brazílii ve dnech 1. – 14. srpna 2010. Otec Norbert se setkání tehdy účastnil a doporučil, abychom ji zpřístupnili širšímu okruhu zájemců. Povzbuzuji Vás, čtete ji s co možná největší volností a to, co se v ní píše o výchově v řádu, vztahujte na výchovu obecně – a tedy i v rozměru, který se týká vás: při výchově v rodině, ve školách, ve farnosti... Všude platí, že hlavní formátor je Bůh, že lidský vychovatel by měl být člověkem hlubokým atd.

Závěrečné dva články se sešly co do tématu, ale velmi se liší co do svého stylu. P. Boaga je zkušený historik (jehož knihy známe i v českém vydání) a podává věcnou, souhrnnou studii o vztahu i dílu Jana Pavla II. vůči Karmelu. Sára Malá je studentka Střední odborné školy sociální sv. Zdislavy v Praze a svou úvahu napsala jako školní práci. Jsem rád, že můžeme na stránkách časopisu dát prostor tak svěžímu projevu vztahu mladého člověka ke světcům nedávné doby a snad stále můžeme říci: naší současnosti.

Složenko, vložená do tohoto čísla, má těm z Vás, kdo nemáte možnost na časopis přispět přímým darem někomu z bratří karmelitánů, pomoci učinit tak prostřednictvím pošty.

A ještě pobídnutí závěrem: Karmel chce být časopisem pro duchovní život. Prosím, každý na svém místě usilujme číst následující stránky právě takto. K duchovnímu užitku. V Duchu.

Pán Bůh mocně žehnej Vám i všem Vaším blízkým!

P. Gorazd, O.Carm.

Staroslověnská modlitba proti ďáblu

Přeložil a úvodem opatřil dr. Václav Konzal

Jenom jeden sborník modliteb, zapsaný ve 12.-13. stol. v haličsko-volyňské oblasti, nám zachoval několik jinak neznámých staroslověnských modliteb z moravského nebo českého prostředí. Z nich je nejspíš tou nejvýznamnější deprekatorní exorcismus, modlitba, již se prosebník dovolává pro zápas se zlem a se Zlým přímluvy a pomoci všech spravedlivých od počátku světa, všech svatých Starého i Nového zákona.

Autor modlitby zvolil jednoduchý sled proseb: od úvodní souhrnné prosby ke všem svatým postupuje dějinami spásy přes vzývání starozákonních patriarchů a proroků k novozákonním apoštolům, mučedníkům, svatým lékařům, vyznavačům, biskupům, mučednicím, mnichům a poustevníkům, až po vyvrcholení vzýváním Jana Křtitele, andělských sborů a Bohorodičky Panny Marie a závěrečnou doxologií.

Ačkoli text neobsahuje přímé paralely z jiných modliteb, důkladným rozbořením jazykovým i věcným se přece jen podařilo dojít k určitému závěru o době jeho vzniku a k pravděpodobnému závěru o autorovi skladby. Dobou vzniku této modlitby je bezpečně cyrilometodějská etapa Velkomoravské říše, poslední čtvrtina 9. století (mezi vzývanými světci jsou sv. Bonifác a sv. Valburga, jejichž kult se počal rozvíjet právě v té době). Pokud jde o autora modlitby, je docela pravděpodobné, že jím je sám svatý arcibiskup Metoděj a že ji sestavil v době svého nespravedlivého pronásledování a internace.¹

¹ Podrobné pojednání o celé problematice obsahuje odborný italský časopis *Europa Orientalis* 11, 1992, č. 2, s českou studií „Staroslověnská modlitba proti ďáblu“ na str. 171-231.

*Svatým Cyrilu a Metodějovi je zasvěcen také kostel v Olomouci Hejčíně.
Zdejší farnost a komunita karmelitánů letos oslavily 80. výročí posvěcení kostela.*

***Modlitba ke všem svatým proti ďáblu a proti nečistým duchům –
jak se má provádět a že je třeba vyslovit své jméno***

Já N, bídňý služebník Boží, se utíkám ke všem svatým a modlím se k těm, kteří se už od stvoření světa velmi usilovně snažili zalíbit Bohu a v mnohém úsilí přemohli ďábla, nepřítele lidského pokolení, potřeli ho a zdeptali se všemi jeho démony. Ujměte se mě hříšného a zbavte mě mého nepřítele, děsícího mou duši a trýznícího mé tělo. A vůbec všechny a všechno zachraňte a od něho vysvobďte, neboť vy můžete skrze milost a pomoc svatého Ducha, jenž se ve vás ubytoval skrze vaše posvěcení.

Henochu, služebníku Boží, ty žiješ od tehdy až dodnes a budeš zachován k odsouzení ďábla v posledních dnech, odsuď ho i nyní a zapuď ho ode mne. Pomoz mně bídnému, dobrodinče **Noe**, muži spravedlivý, spolu se svými syny Boží hlasateli dobrých zpráv, zachraň mě svou spravedlností, zažeň ode mne velký hřích a potop jej potopou jako onen dávný hřích, ochraň mě jako jsi uchránil pokolení těch dávných.

Abrahame, nazvaný otcem (národů), opravdový příteli Boží, jakos vyprosil u Hospodina záchranu mnoha národů nikoli pro množství, ale pro hrstku spravedlivých, vypros u něho spásu také pro mne a přijmi mě do svého lůna. **Izáku**, šířiteli radosti, jelikož jsi předobrazem Kristovým, označ mě Kristovým znamením, ať pryč ode mne prchnou moji nepřátelé.

Jákobe, milovaný od samého matčina lůna, **Izraeli**, čistý rozumě vidoucí Boha, odstrč ode mne svou patou zlého draka a označ mě znamením kříže, jakos požehnal a tímto znamením označil své vnuky, a osvěť mě a drakovi přikaž, ať se ke mně se svou zlobou nepřibližuje.

Jóbe, ty sis zamiloval ve své zbožnosti Hospodina, svého Boha, a protos byl nazván Hospodinovou láskou: modli se za mne, jakož i za mé přátele, aby mě skrze tebe vysvobodil od draka z hlubin, jenž mě chce pohltit, jako i tebe vysvobodil od všech tvých pokušení dorážejících na tebe jako četné a velké vlny na kamennou stěnu.

Mojžíši, veliký a tichý, jako jsi svou holí naznačující znamení kříže vysvobodil izraelský lid od zlého Satana usazeného v Egyptě, ponoř ho do hlubiny mořské jako tehdy v Rudém moři faraona s temnými Egyptany a jako jsi porazil v poušti zpupného Amáleka.

Silou kříže mě opevni, **Jozue**, spásonosný vojevodo, a jako jsi vítězil nad cizáckými národy, pomoz k záchraně i mně, pobíjeje svým mečem Hospodinovy nepřátele; před mou tváří, tváří Kristova služebníka N, přemoz toho, jenž bojuje proti mně, a převed' mě suchou nohou přes řeku Jordán s novým Izraelem do země Bohem zaslíbené.

Samueli, jenž jsi vzýval Hospodina k všeliké pomoci a on tě ve své lásce slyšel, když ho vzýváš, přivolej ho i na mne, poníženého Božího služebníka N, požehnej mě a pomaz olejem svatého Ducha, jakos pomazal i pastýře **Davida** a poslal ho na zlé duchy, aby je zahnal svými písněmi žalmů.

Dvanáctero svatých proroků, Ozeáš, Ámosi, Micheáš, Joeli, Jonáš, Abdiáš, Nahume, Abakuku, Sofoniáš, Haggee, Zachariáš a Malachiáš, a další **čtvero velkých**, kteří jste sloupové a předobraz čtyř evangelistů, **Izajáš, Jeremiáš, Ezechieli a Danieli**, vy všichni pospolu za mne proste Pána, jehož jste hlásali a předpovídali, vysvobodte mne od mých nepřátel viditelných i neviditelných, kteří na mne útočí všelikými úklady, a místo zlých myšlenek i slov i skutků a nečistých duchů naplňte celou mou bytost nejčistším Duchem přebývajícím ve vás, neboť když jste se jím naplnili, prorokovali jste, hlásající věci minulé i nejsoucí i budoucí, a předvídající věci vzdálené jako blízké, o prvním příchodu našeho Pána Ježíše Krista Emanuela, o jeho druhém a zářivém zjevení při příchodu z nebes, až přijde znovu, a o všech velkolepých dílech jeho božství a o posledním konci, až přijde svrhnout do nekonečného trápení pyšný rozum a zlobu, ďábla se všemi odpadlými a ďábelskými duchy do věčných muk.

Eliáš, proroku a svatý služebníku Boží, jako jsi horlivostí pro Hospodina zapudil od Izraele mrzké ďáblové služebníky zahubiv je se všemi jejich činy, a jsi proto až dosavad uveden do ráje a budeš až do posledních dní uchováván k usvědčení jeho zloby, stejně i nyní ho zapuď ode mne do záhuby věčné. Svatý **Elizee**, proroku a mnohonásobný divotvůrce, zbav mě zlé choroby a uzdrav mě, jako jsi uzdravil vody stížené neplodností, abych i já vydával ovoce Boží spravedlnosti jsa zdrav.

Svatí učedníci Páně, dvanáctero Kristových apoštolů, jejichž jména jsou zapísána na nebesích a kteří máte v soudný den usednout po obou stranách Krista a soudit všechny národy, **Petře, Pavle, Jakube, Jene, Ondřeji, Filipe, Tomáš, Bartoloměji, Matouši, Jakube Alfeův, Šimone Horlivče, Judo Jakubův**, když jste dostali od předvěkého Syna Božího moc šlapat po hadech a štírech a po veškeré síle nepříteli a uzdravovat veškerý neduh a všelikou nemoc v lidu a ve všech krajinách, jimiž jste procházeli, vyžeňte ze mne a zapuďte ode mne zlou ďábelskou sílu a všechny ďáblové nástrahy a svým léčením mě uzdravte a svými modlitbami mě naplňte svatým Duchem pro tělo i duši.

Svatí mučedníci Kristovi, kteří jste vesměs dosvědčili Kristovo božství, **Štěpáne, první mučedníku a první jáhne, mučedníku Jiří, Teodóre, Démetrie, Nestore, Merkurie, Samone a Abibe, čtyřicet svatých mučedníků, božský Víte, Vavřínče, Floriáne, Chrysogone a Zoile, Bonifáci, také svatá**

mláďátka vyvražděná pro Krista a všichni další a jiní nespočetní mučedníci, kteří jste svými mukami vyhnali ďábla z celého světa, vykořenili blud modloslužby a očistili zemi umytím vlastní krví, očistěte i mne, který jsem v zajetí vlastních hříchů, a ze zajetí temnot mě vysvobodte svým mučednickým utrpením a svatými mukami.

Svatí lékaři Páně a Boží divotvůrci Kosmo a Damiáne, Hermolae a Panteleémone i Abakyre a Jene, kteří jste milostí Páně obdrželi dar uzdravování a zdarma uzdravujete nejen lidi, ale i dobytek, uzdravte mi tělo i duši ode všech mých zlých nebezpečí.

Svatí vyznavači a všichni hierarchové, kteří jste se v pokušeních nespustili Boha, nýbrž jste s důvěrou vyznali našeho Pána Ježíše Krista a vyznali jeho víru před mnoha mučiteli a zhoubci, vysvobodte mě ode všeho mého zla, **svatý Klimente, svatý Dionýsie Areopagito, svatý Řehoři Divotvůrce, Silvestře, Ambroži, Jeronýme, Martine, Ireneji, Cypriáne, Basile, Mikuláši, Jene Zlatoústý a všichni další svatí,** kterých je bezpočet.

Svaté mučednice, které jste ve své slabosti silným utrpením přemohly pyšného draka mnohohlavého a mnohoocasého, jenž se domníval, že ve vás a ve všech hlavách a ocasech má svou sílu, ale vy jste je svými modlitbami utáli, zachraňte od něho také mě, vytrhněte mě, **svatá prvomučednice Teklo, svatá Anastázie, ochránkyně před jedy a vysvoboditelko z pout, svaté Eufémie, Evženie, Barboro, Juliáno, Febronie, Agáto, Lucie, Cecilie, Felicito, Valburgo, Marino, Markéto a všechny ostatní svaté mučednice.**

Naši svatí Otcové, kteří jste svými neustálými modlitbami, zpěvem žalmů a postem přemohli naše nepřátele, viditelné i neviditelné, a odhalivše jejich chabou sílu jste je zašlapali v prach a připočetli mezi nicotnosti, svými modlitbami vysvobodte mou nemocnou duši od mých nepřátel a uchraňte mne ode všech, **svatý Antoníne, první poustevníku, svatý Pavle Eremito, svatý Eufémie, Sávo Osvícený, otče Hilarione a Theodosie daný Bohem, Syméone Sloupovníku, Benedikte Požehnaný, Efréme slavný, se všemi svatými a ctihodnými otci a všemi dalšími,** kterých je bezpočet.

Svatý Jene Předchůdce a Křtiteli, dvojnásobný proroku, ty jsi největší ze všech, kdo se narodili z ženy, tobě byla Bohem dána milost přimlouvav se za všechny, přimluv se také za mne, ubohého a hříšného Božího služebníka N a uchraň mne od všeho mého zla.

Všechny svaté nebeské netělesné síly, svatí andělé a archandělé, knížectva, mocnosti, síly a panstva, serafové i cherubové i trůnové, všude mne

zastřete svými svatými plamennými křídly a ochraňte od Satanaela a Belzebuba, který byl pro svou pýchu od vás svržen, ať se ke mně nepřiblíží po všechny dni mého života.

Svatá Maria, Bohorodičko a Paní, z tebe se pro naše vykoupení ráčil svým tělem narodit mezi lidi Ježíš Kristus, syn Boha živého, vysvobod' mne z této mé bída, poníženého a zdeptaného mými hříchy, a ochraň mne zemdlého mnoha pokušeními před mými nepřáteli, svým ochranným štítem a svou přímlovou u tvého Syna Ježíše Krista, našeho Boha, jehož poslouchají a před nímž se třesou všichni viditelní i neviditelní a před něhož předstupují jak ti, kdo se mu protíví, tak ti, kdo se mu neprotíví. Neboť jemu patří sláva i chvála s Otcem i svatým Duchem, vždycky, i nyní i ustavičně na věky. Amen.

Svatí Cyril a Metoděj na mozaice Jano Koehlera v kostele v Hejčíně.

1. část

Formátor jako sochař: výzva, funkce a zodpovědnost

Fr. Desiderio García Martínez, O.Carm.

Michelangelo, jeden z velkých renesančních mistrů, tvrdil, že práce sochaře spočívá v osvobození *tvaru*,² který odpradávná tkví skrytý, jak tomu sám věřil, v hloubi kamene. A to je patrné u některých z jeho nedokončených soкултур. Ty podle některých odborníků působí dojmem, jako by se sochy v usilovném boji draly ze zajetí mramoru. Poslání formátora, stejně jako poslání sochaře, spočívá v osvobození skryté krásy. Formátor se stává tím, kdo osvobozuje. Mnohdy se nám tají dech, když jako tiší svědkové pozorujeme tu úžasnou proměnu, kterou s neobyčejnou zručností tvoří velcí sochařští mistři. Proměnu, při níž jsou kvádry mramoru s jeho vadami, prakticky nekvalitního materiálu, který jiní označili za odpad (jak tomu bylo v případě Michelangelovy sochy Davida)³, *přetvářeny* v úžasná umělecká díla. Rád bych se tohoto pohledu přidržel a směle prohlásil, že karmelitán pověřený formací (formátor) je povolán k tomu, aby se stal také umělcem. Umělcem, který dokáže rozjímat (RIVC 23), vidět Božíma očima a milovat Kristovým srdcem. Který je schopen v každém člověku, jenž mu byl svěřen, zahlédnout umělecké dílo, jež může v srdci dotyčného jakožto jediný určující formátor tvořit pouze Bůh, podobně jako sochař tvoří sochu. Dokument RIVC⁴ v čl. 1 podle terminologie svatého Jana od Kříže přirovnává *Živý plamen lásky* – Ducha svatého – k božskému umělci, který ty, kdo vystupují k vrcholu hory Karmel, postupně přetavuje ohněm své lásky: „*Na naší cestě k Hoře nás Bůh vede na poušť, tak jako vedl proroka Eliáše. Tam nás živý plamen Boží lásky přetváří, přičemž nás zbavuje všeho, co není jeho a co zatemňuje jeho dar, a dává v nás vzniknout a zazářit novému člověku podle obrazu Kristova.*“

Pro úvahu na dnešní den našeho setkání je vybrána četba dvou článků z RIVC (čl. 57 a 58). Než si tyto dva články budeme ve skupinkách číst a diskutovat o nich, pohovořím o následujících bodech: 1) formace je dílo Boží, 2) formátor má být starší bratr, který už „*viděl Pána*,“ 3) úkol formace zahrnuje: vzdě-

2 Ve španělském originále: forma.

3 Michelangelo se oddal vnitřní výzvě pustit se do opracovávání kamene, který jiní sochaři (Simone da Fiesole, Agostino di Cuccion a Antonio Rossellino) odhodili ladem jako zle zřízeného, zmrzačeného a zjiženého nepřitele. Ti, kdo znali původní mramorový kvádr, ze kterého byla vytesána socha Davida, a její konečnou realizaci, žasli a měli za to, že vidí, „jak mrtvý znovu ožívá“.

4 Ratio institutionis vitae carmelitanae (RIVC) je oficiální dokument, který stanoví vše potřebné pro výchovu v karmelitánském řádu, ať už při tzv. počáteční formaci (přípravě ke vstupu do řádu a ke slibům) či při tzv. trvalé formaci, které se má bratřím dostávat po celý život. Bylo vydáno generální kurií řádu v r. 1988 a v přepracované podobě nově v roce 2000.

lávat, utvářet a doprovázet. A připojím exkurz o tom, že *formátor má být průvodcem v umění rozlišovat*. Přednáška bude protkána výňatky z duchovních spisů Jana od Kříže a Terezie od Ježíše. Byl bych mohl vybrat jiné autory z naší tradice, ale vybral jsem právě tyto učitele. Oba totiž mistrně shrnuli a popsali pedagogický postup karmelského duchovního doprovázení, který směřuje k proměně a k jednotě s Bohem skrze lásku.

1. Bůh, jediný formátor

„Hledá-li duše Boha, hledá mnohem víc její Milovaný ji“, napsal Jan od Kříže (Živý plamen lásky 3, 28). Totéž uvádí svatá Terezie od Ježíše slovy: „Ty, můj pravý Miláčku, začínáš tuto bitvu lásky“ (Exc. 16, 3). Formace je zápas, je to „bitva lásky“ mezi Bohem a člověkem. Jak svatý Jan od Kříže tak svatá Terezie poukazují na protagonistu tohoto zápasu – na Boha. Prvotním aktérem v tomto dramatu mezi Bohem a člověkem je pak Duch. Totéž vyslovuje RIVC v čl. 5: „Právě Otec nás skrze Ducha svatého posvěcuje, přetváří a připodobňuje Kristově tváři a vede nás ke společenství s ním i s našimi bratry a sestrami.“ A čl. 57: „Působení Boha Otce, který skrze Ducha svatého vytváří v srdci zasvěceného člověka Kristovo smýšlení,⁵ zprostředkovávají formátoři, kteří jsou postaveni jako „starší bratři“ po bok těm, které Bůh povolal.“

Je třeba, aby již na samém počátku cesty formace pochopili jak formátor, tak kandidát pravý teologický význam slova „zprostředkovávání“. Když hovoříme o formátorovi jako o zprostředkovateli, máme tím na mysli, že prvním činitelem a původcem (autorem) formace není nikdo jiný, než Bůh. Velcí učitelé spirituality trvali na tom, aby ten, kdo duchovně doprovází, a potažmo formátor nebyl ničím jiným a ničím víc, než Božím nástrojem: „Ať si ti, kdo vedou duše, uvědomí a uváží, že hlavním činitelem, vůdcem a hybatelem duší v této záležitosti nejsou oni, nýbrž Duch svatý, (...) ať si uvědomí, že oni jsou jen nástroji, aby je nasměrovali k dokonalosti prostřednictvím víry a Božího zákona, podle ducha, jakého Bůh každé duši dává“ (Živý plamen lásky 3, 46). „Ať se ti, kdo je vedou, spokojí s tím, že je pro to disponují podle evangelijní dokonalosti, kterou je obnažení a prázdnota smyslu a ducha, a ať se nesnaží postupovat dál v budování, neboť to je věc Otce“ (Živý plamen lásky 3, 47).

Je důležité, aby formátor přijal tento pohled za svůj a měl stále na paměti, že je pouhým prostředníkem. Je nutné, aby si neosoboval příliš velkou zodpovědnost, nebral si na sebe velká břemena a aby s vnitřní vyrovnaností žil své postavení „neužitečného služebníka, který učinil pouze to, co byl povinen učinit“ (Lk 17, 10). Roli formátora lze připodobnit k úloze soli, která při vykoná-

5 Srov. Flp 2,5.

vání svého poslání mizí. Rozpouští se a teprve tehdy, když není vidět, dodává jídlu chuť. Podobně píše Amadeo Cencini: „*Formátorovým modelem či vzorem není postava Atlanta, který si myslí, že na svých bedrech nese celý svět, nýbrž postava Jana Křtitele, který poukazuje někam dál – tím, že hlásá příchod Jíného.*“⁶ RIVC v čl. 57 připomíná, že formátor musí ve svém poslání čerpat také z kořene kontemplace.⁷ Kontemplace je cestou k proměně, skrze niž umírá „mé falešné já“ a znovu se rodí „mé pravé já“, oděné do Ježíše Krista. To, jakým způsobem vede formátor svůj vlastní kontemplativní život, do značné míry ovlivňuje, zda je jeho doprovázení druhých účinné. Jenže my mnohdy nesledujeme Boží slávu... Raději sníme o tom, jak se stát *supermanem*, žijeme spiritualitu výkonu, nikoliv umenšování se, apod. Formátor, který je velmi zaujatý sám sebou a příliš se znepokojuje svou vlastní prací, nejenže se stává neurotickým a nesnesitelným, ale riskuje mimo jiné i to, že právě sebou samým zastíní Boží dílo. Ten, kdo žije kontemplativním životem, chodí po špičkách. Svatá Terezie od Dítěte Ježíše dokonale pochopila, že ve formaci hraje hlavní roli Bůh, a popisuje to slovy:

„Když mi bylo dáno nahlédnout do svatyně duší, ihned jsem viděla, že úkol je nad mé síly. Tu jsem se vrhla Pánu Bohu do náručí jako malé děčko, skryla jsem tvář do jeho vlasů a řekla jsem Mu: „Pane, jsem příliš malá, než abych mohla krmit tvé děti. Chceš-li dávat mým prostřednictvím, co se pro každé z nich hodí, naplňuj mou malou ruku. Aniž bych se vymanila z tvé náruče, aniž bych i jen odvrátila hlavu, budu dávat tvé poklady duši, která mě přijde požádat o potravu. Bude-li jí chutnat, budu vědět, že za to nevděčí mně, nýbrž tobě. Jestli si naopak bude stěžovat a to, co jí podám, shledá trpkým, můj pokoj to nerozruší. (...) Od té doby, co jsem pochopila, že je mi nemožné, abych udělala něco sama ze sebe, nezdál se mi už úkol, který jste mi uložila, těžký. Cítila jsem, že jediná potřebná věc je, abych byla čím dál tím víc spojena s Ježíšem, a že ostatní mi bude přidáno navíc...“⁸ Vskutku, nikdy jsem se v své naději nezklamala. Pán Bůh naplňoval mou malou ruku pokaždé, když bylo třeba, abych krmila duši svých sester. Přiznám se, že kdybych se byla sebeděle opírala o své vlastní síly, byla bych vám brzy složila zbraně...“⁹

Je-li pravdou to, že hlavním formátorem je Bůh, pak je neméně jisté i to, že Bůh zasahuje prostřednictvím lidí. Boží působení se uskutečňuje skrze lidské konání, jak je to patrné na Božím díle spásy. To je logika vtělení. Ona „zprostředkování“ nejsou dokonalá, neexistuje dokonalý formátor. Poznávácím

6 CENCINI A., *Los sentimientos del hijo* (Salamanca 2003) 51.

7 THUIS F. J., *In wonder at the Mystery of God* (Rome 1983) 40. Každé rozhodnutí se pro službu bližnímu má vycházet z kontemplativního postoje a k němu se vztahovat.

8 Dle Mat 6, 33.

9 Ms C 22, 22; Autobiografické spisy, Vimperk 1991, str. 228-229.

kritériem zralosti osoby kandidáta a její [náležitě] velkodušnosti je, zda přijímá zprostředkování druhými, i když jsou nedokonalá, „ubohá“. Svátý Jan od Kříže klade začátečníkům na srdce, aby si uvědomovali, že potřebují takovéto zprostředkovávání. Protože ten, „kdo chce být sám bez opory učitele a vůdce, bude jako strom, který stojí v poli sám a bez pána, neboť ať by měl sebevíc ovoce, otrhají mu je pocestní a ani nedozraje.“¹⁰ A na jiném místě ujišťuje: „Samotná duše bez učitele, ač ctnostná, je jako osamocený řehavý uhel: spíše vychladne, než se rozhoří.“¹¹ A ještě jednou naléhavě zdůrazňuje: „Bůh má totiž tak rád, aby byl člověk veden a řízen také jiným člověkem, podobným jemu, a aby se člověk řídil a spravoval přirozeným rozumem, že rozhodně chce, abychom věcem, které nám nadpřirozeně sděluje, nepřikládali plnou víru a aby u nás neměly bezpečnou průkaznost, dokud neprojdou tímto lidským kanálem, to je ústy člověka.“¹²

2. Formátor, starší bratr, který „viděl Pána“

Bůh je hlavní činitel, kdežto formátor je [pouze] štětec – nástroj, který Bůh používá k dotvoření svého díla. Tak to pochopila a vyjádřila svatá Terezie od Dítěte Ježíše: „Kdyby plátno, pomalované umělcem, mohlo myslet a mluvit, jistě by si nestěžovalo, že se ho neustále znovu a znovu dotýká štětec, ani by nezávidělo úděl tomuto nástroji. Vědělo by, že nevděčí za svou krásu štětcí, nýbrž umělci, který jím vládne. Štětec pak by se nemohl vychloubat mistrovským dílem, které vytvořil“ (AS 226). V každé etapě karmelitánova duchovního života sehrává při jeho formaci formátor jako štětec – zprostředkovatel výsadní roli (srov. RIVC 57). „V procesu formace mají formátoři stěžejní úlohu“ (tamtéž). Tedy úspěch formace velmi záleží na jejich práci. Formátoři nemají pouze v akademických termínech předávat nauku. Formátoři jsou „staršími bratry“, kteří již „viděli Pána“ (Jan 20,25), mají s Ním jistou zkušenost, a proto mohou doprovázet druhé.

Tuto úvahu dokreslím jedním vtipným příběhem, který se stal na prvním Mezinárodním kongresu mladých Bohu zasvěcených osob. Kongres se konal v Římě v roce 1997 a jeho motto znělo: *Vidimus Dominum* (přeloženo: „Viděli jsme Pána“ – mladí dokáží být mnohdy troufalí). Zatímco účastníci kongresu v různých jazycích zpívali a provolávali hesla „*viděli jsme Pána*“, „*viděli jsme Pána*“, jeden mladík se ujal slova a přede všemi veřejně přiznal, že on ale Pána ještě nikdy neviděl, ačkoliv by jej velerád spatřil. A proto doufá, že někdo z těch, kdo už Pána viděli (načež prstem namířil k *formátorům*!), ne-

10 Výroky o světle a lásce, výrok 5, in: *Krátké spisy a korespondence*, Kostelní Vydří 1998, str. 67.

11 Tamtéž, výrok 7.

12 *Výstup na horu Karmel*, 2V 22,9, Kostelní Vydří 1999, str. 175.

zůstane pouze u frází typu: „Doporučuji ti, vyzkoušej tohle,“ (jak to jedna druhé radí kamarádky z televizních reklam poté, co objeví nový prací prášek, který pere do ještě bělejší bílé, než je obyčejná bílá), nýbrž že mu přímo na konkrétních situacích svého života představí ty klíčové chvíle, kdy „viděl Pána“...

Svatá Terezie od Ježíše nejen měla velkou zkušenost v duchovním životě. Sama i sepsala program formace – jakési RIVC – a nazvala jej „knížečkou“ (Cesta k dokonalosti). Tato kniha je *vyznáním víry*. Terezie tu jako formátorka doprovází skupinu novicек svého prvního založení – kláštera sv. Josefa – a současně čerpá ze své zkušenosti s Bohem. V jisté chvíli uvádí, čím jsou podložena její vážná a energická slova: „a to ne jen prostým rozumovým poznáním či vírou,“ načež připojuje ironickou poznámku: „nýbrž – a to je velký rozdíl – osobní zkušeností“ (CV 6, 3).¹³ „Já o tom vím hodně z vlastní zkušenosti“ (CE 66,5). Často se opakující slova „zkušenost“ a „já“ se nakonec vymkla soudobé spekulativní-scholastické teologii, kterou vytvářeli tehdejší přední učenci, a kterou ona sama nazvala „teologií Adamových synů“, tedy teologií, jež je pouze promyšlena, ale zřídka prociťována. Do plánu cesty duchovního doprovázení pak Terezie zasadila mistrným způsobem tyto tři stupínky: „Jedna věc je totiž přijmout od Boha milost, jiná pak poznat, že je to milost, a ještě jiná umět vyjádřit, v čem spočívá“ (Život 17,5).¹⁴ Zde se odhalují tři stupně, kterých by měl každý formační proces dosáhnout: 1) zkušenost, 2) promyšlení, ujasnění si rozumem a 3) předávání dál, sdělování.

Není divu, že se mládež vehementně dovolává odpovědi na svou otázku: „A kde jsi viděl Pána?“, pokud formátor onen první stupeň (*přijetí-zakoušení* Boha) sám opomíjí. Není únosné, aby formátor kandidáty odrazoval „zakonzervovanými frázemi“, které jak okurky, naložené v láku, kdesi [daleko či dávno] vyčetl nebo opsal od jiných (i kdyby šlo o sebemystičtější četbu!). Z univerzitních kateder se na nás valí tuny informací [o víře či teologii], které pochopitelně neodmítáme. Předávat svoji víru jako svědkové, kteří dobře znají evangelium, a mít zkušenost s Pánem, se vzájemně nevylučuje. Ovšem žijeme v době, která naléhavě potřebuje prostředníky. Jiný mladý mnich důrazně poukazoval: „Postrádáme lidi, kteří by nám pomohli dát nauce vyústit

13 V originálu Tereziina textu ovšem odvolávka na osobní zkušenost předchází(!) zmínce o poznávání pouze rozumem či vírou (bez zkušenosti). I text přednášky Fr. Desideria zní doslova: „Viděno z osobní zkušenosti...“ říká Terezie v určitém okamžiku, a s ironií v dalším řádku připojuje: „...což je ještě úplně něco jiného, než poznávání pouhým rozumem či vírou.“ Originál bezprostředně ukazuje, jak je Terezie vtipná, strohá, praktická, neotřelá... Náš text je přizpůsoben užívanému českému překladu knihy Cesta k dokonalosti 6,3 (pozn. překl.).

14 Tak dle užívaného českého překladu. Doslova dle originálu: „Jedním darem je to, že Bůh dává milost, druhým darem pak pochopit, co je milost a co přízeň, a dalším pak umět ji sdělit a pochopit, jaká je.“

v osobní existenciální zážitky.¹⁵ Podobně jako svatá Terezie od Ježíše mluví i svatý Jan od Kříže o tom, že formátor – průvodce – musí být v duchovních záležitostech „moudrý“, „rozhádný“ a „zkušený“. Upřesňuje určitou stupňovitou spojitost: „*jakkoli je pro vedení ducha základem vědění a rozlišování, není-li zde zkušenost s tím, co je čistý a pravý duch, nedokáže do něho uvést duši, když jí ho Bůh dává, a ani to nepozná*“ (Živý plamen lásky 3, 30). A nakonec ukončuje svou myšlenku slovy: „*Mnoho duchovních učitelů velmi škodí mnoha duším, protože nechápou cesty ducha*“ (Živý plamen lásky 3, 31).

Formátorovo poslání je velmi křehkou záležitostí. Vyžaduje, aby se dotyčný dobře připravoval, usilovně a vytrvale si doplňoval stále nové a nové informace. Jedním z nejnaléhavějších požadavků v současnosti je formace dobrých formátorů (srov. RIVC 57). Jde sice o naprosto zřejmou záležitost, avšak připomeňme si, že od formátora se vyžaduje, aby byl po duševní i duchovní stránce zralý, „relativně“ oproštěný od osobnostních konfliktů, uměl se sdílet, navazovat dialog a spolupracovat s druhými ve formačním týmu. Žádá se od něj též:

- 1) Ujasněné pochopení *křesťanského antropologického modelu* (pojetí člověka a procesu jeho vývoje, propojení mezi milostí a přirozeností, slabých stránek a tužeb, vědomí a nevědomí...). Zdá se to samozřejmé, avšak v praxi se s tím nesetkáváme často (srov. RIVC 11).
- 2) Postup formace má mít jakousi páteř a odvíjet se *stupňovitě* (srov. RIVC 15; 63; 64). Ovšem v praxi se občas zdá, že všechny etapy pojmáme stejně a vyžadujeme stejnou úroveň osobní zralosti od postulanta jako od bratra po časných slibech. Nebo se naopak občas dopouštíme vážné chyby tím, že aktuální problém, který je třeba řešit nyní, odsouváme do další etapy. Zlatým pravidlem bývá: nikdy žádný nevyřešený problém nebo potíže, které kandidáta trápí, neodsouvat do další etapy a nedoufat v „dobré víře“, že se to zázračně vyřeší „časem“, a když ne tím, tak novým prostředím či několika (i sebezbožněji odmodlenými) růženci...
- 3) Odborníci v oblasti řeholní formace tvrdí, že máme nadbytek teologických modelů, ale co do předávání hodnot trpíme obrovským nedostatkem konkrétních postupů při výchově a vzdělání, úměrných bratřím, kterým se věnujeme. Formátor si musí být vědom toho, že v řeholní formaci většinou není slabým bodem teologie, nýbrž pedagogika (mystagogie). Ono obrovské bohatství spirituality, spojené s naším charismatem, a bohatství naší historie je třeba „vtělit“ do konkrétních pedagogických postupů, které by těm, které formujeme, předávaly, jak *krásné je vidět Pána*.

Ze španělštiny přeložila Jaroslava Kučerová

15 CIARDI F. – MERLETTI T. *Volare si può*, Padova 1988, 38.

Bl. Jan Pavel II. a Karmel

P. Emanuele Boaga, O.Carm.

Dne 1. května 2011 prohlásil papež Benedikt XVI. blahoslaveným svého předchůdce Jana Pavla II. (1920-2005). Karmel je tomuto blahoslavenému papeži zvláště vděčný za všechna jeho prohlášení a dokumenty, které podporují úctu k Panně Marii Karmelské, a také za jeho otcovskou vlídnost, kterou rodně Karmelu tolikrát projevil.

Karol Wojtyla se narodil dne 18. května 1920 v malém polském městečku Wadowicích nedaleko Krakova. V blízkosti domu jeho rodičů se nacházel konvent bosých karmelitánů, založený v roce 1892 P. Rafaelem Kalinowským, kterého Karol Wojtyla velmi obdivoval a jež jako papež v roce 1991 kanonizoval. Od dětství navštěvoval malý Karol karmelitánský kostel, zvláště o karmelských svátcích, a čerpal zde mnoho milostí, jak několikrát – už jako papež – zmínil ve svých vzpomínkách.

Po gymnasiálních studiích začal v roce 1938 studium filosofie na universitě v Krakově. V tomto městě je Karmel velmi živý: existuje zde konvent jak našich, tak bosých bratrů a nacházejí se zde dva kláštery bosých karmelitánských mnišek. V konventu bosých karmelitánů absolvoval student Wojtyla jedna duchovní cvičení, větší kontakty měl s oběma kláštery mnišek. Do studia děl velkých mystiků Jana od Kříže a Terezie od Ježíše ho však uvedl karmelitánský laik, původním povoláním krejčí, Jan Tyranowski.

V roce 1942 Wojtyla vstoupil v Krakově do semináře a 1. listopadu 1946 byl vysvěcen na kněze. Jeho kontakty s Karmelem se prohlubovaly. Poznával jeho spiritualitu stále více. Na Papežské universitě Angelicum se věnoval dalšímu propracování učení Jana od Kříže a svoji tezi na toto téma obhájil 19. června 1948 s oceněním *summa cum laude*.

Po návratu do vlasti jeho láska a obdiv ke karmelské spiritualitě stále rostly, arcibiskup kardinál Sapieha ho však vyzýval, aby co do svého povolání pokračoval na cestě diecézního kněze. Za jeho kněžského působení v Krakově i v době, kdy vyučoval etiku na katolické universitě v Lublinu, jeho kontakty s Karmelem pokračovaly. V roce 1958 byl jmenován pomocným biskupem krakovským a v roce 1967 se stal krakovským arcibiskupem. Jeho vztahy s kláštery bosých karmelitánů a karmelitek v Krakově a v Zakopaném byly intenzivní a jako krakovský arcibiskup navštěvoval i tamní konvent našich bratrů.

Ještě jedna věc již od dětství hluboce spojovala Karla Wojtylu s Karmelem: upřímná úcta k Panně Marii Karmelské, jíž i během svého pontifikátu přičítal četné milosti a ochranu. Vnější projevem této úcty byl pro něj škapulíř. Ten přijal již jako chlapec v konventu bosých karmelitánů ve Wadowicích. Mnohokrát tuto skutečnost připomínal a na každém setkání s oběma větvemi karmelitánského řádu mluvil o hluboké úctě k Panně Marii. Dá se říci, že během svého pontifikátu se při každé vhodné příležitosti, a zvláště o svátku Panny Marie Karmelské, obracel na členy karmelitánské rodiny a na všechny, kteří jdou cestou Karmelu, aby jim připomínal ochranu a milosti i úlohu Panny Marie v tajemství Krista a Církve, a aby je povzbuzoval k synovské vděčnosti a důvěrnému životu s Marií podle Boží vůle. Nejméně sedmdesátkrát – u příležitosti nedělní modlitby Anděl Páně, při setkání s různými skupinami během svých apoštolských cest a při střeďechních audiencích – papež hovořil o některém aspektu karmelitánské úcty k Panně Marii a vedl její milované děti k modlitbě a následování jejích ctností.

Nejdůležitějším učením Jana Pavla II. pro karmelitány je jeho apoštolský list *Il providenziale evento* vydaný 25. března 2001 u příležitosti karmelitánského Mariánského roku. Ten obsahuje kromě jiného hlavní linie mariánské úcty, kterou má Karmel pěstovat.

Papež Jan Pavel II. blahořečil a kanonizoval mnoho karmelitánů. Mezi nimi byli tři mučedníci kněží: Titus Brandsma, Hilarius Januszewski a Jakub Retoutet, ke kterým se řadí také africký laický mučedník – člen škapulířového bratrstva Isidor Bakanja. Dále dne 20. prosince 2003 potvrdil hrdinské ctnosti služebnice Boží Marie Terezy Scilli, zakladatelky Sester Panny Marie Karmelské,¹⁶ a 20. prosince 2004 podepsal dekret o zázraku, který byl vyprošen na přímělu služebnice Boží Marie Crocifissy Curcio, zakladatelky Kongregace sester karmelitánek misionárek sv. Terezie od Dítěte Ježíše. Blahořečen jím byl také maltský karmelitánský terciář Jiří Preca, kněz a zakladatel Společnosti pro církevní nauku MUSEUM. Další kněz – karmelitánský terciář Pietro Poveda Castroverde jím byl blahořečen 10. října 1993 a svatořečen v r. 2003.

Členů bosého Karmelu, beatifikovaných a kanonizovaných Janem Pavlem II., je ještě více. Připomeňme si blahoslavené, kteří byli později kanonizováni: Jindřich de Ossó y Cervello, Rafael Kalinowski, Terezie Benedikta od Kříže (Edith Stein), Maria Maravillas od Ježíše. V roce 1992 papež prohlásil otce Kalinowského druhým patronem polské diecéze Sosnowiec a v r. 1999 prohlásil Edith Stein spolupatronkou Evropy, spolu se sv. Brigitou Švédskou a sv. Kateřinou Sienskou. Dále blahořečil tyto řeholníky a řeholnice OCD: Marii od Ježíše Ukřižovaného (Miriam Baouardy), Alžbětu od Trojice, Terezu Maria Manetti od Kříže, tři mučednice z Guadalajara, Františka Palau y Quer, Josefa Naval

16 Sestry žijí a působí také v naší zemi – ve Štípkě u Zlína.

Girbós, Marii Mercedes Prat y Prat, mučedníky francouzské revoluce Jana Baptistu Durveneuil, Michaela Ludvíka Brulanda, Jakuba Cagnon, Marii Sagrario od sv. Ludvíka Gonzagy a mučedníka Alfonse Maria Mazurka. Potvrdil heroické ctnosti služebníků Božích: Marie Terezy Gonzáles Quevedo Cadarso, Marie Josefíny od Ježíše Ukřižovaného, Eliáše od sv. Klementa, Antonia od Ježíše Spoutaného, Anity Cantieri, Kamily Rolón od sv. Josefa, Eleonory Lopez de Maturana od sv. Ludvíka, Jana Vincence od Ježíše a Marie, Terezy Mira García a rodičů svaté Terezie od Dítěte Ježíše: Ludvíka a Zelig Guérinových. Během své cesty do Indie v r. 1986 Jan Pavel II. blahořečil spoluzakladatele a prvního generálního představeného Karmelitánů Panny Marie Neposkvrněné, otce Cyriaka Eliáše Chavaru.

K tomu se řadí některé apoštolské listy, které Jan Pavel II. napsal u příležitosti různých karmelitánských výročí a mimořádných oslav. Další zmínky o velkých postavách Karmelu učinil během různých audiencí a setkání.

V linii ideálu Karmelu se nesou slova Jana Pavla II., adresovaná generálním kapitulám obou větví řádu. Během jeho pontifikátu jsme my karmelitáni slavili čtyři generální kapituly (1983, 1989, 1995, 2001). Při prvních třech nám papež udělil zvláštní audienci, poslední kapitule zaslal dopis. Také bosí karmelitáni za jeho pontifikátu slavili čtyři generální kapituly (1985, 1991, 1997, 2003) a pokaždé jim papež adresoval otcovská slova požehnání. Stejně otcovsky povzbuzoval při zvláštních audiencích také karmelitánské řeholnice při příležitosti generálních kapitul jejich kongregací.

Také na jiných slavnostech karmelitánské rodiny se Jan Pavel II. podílel. Při příležitosti 550. výročí vydání buly *Cum Nulla* [která se tradičně považuje za oficiální souhlas k založení druhého a třetího řádu v Karmelu] dne 7. října 2002 zaslal generálním představeným obou řádových větví dopis, ve kterém vyzdvihl mnohé ovoce, které karmelitánské mnišky nesou v církvi svým „zářivým svědectvím příkladných žen“ a povzbudil také laiky, přidružené k rodině Karmelu, kráčet cestou svatosti podle vzoru proroka Eliáše a Panny Marie.

Papežův zájem o farnosti a řeholní komunity římské diecéze je také známý. Jeho návštěvy farností svěřených karmelitánům se vyznačovaly prostotou a přátelstvím; a jeho upřímnou náklonností často vybočily z rámce oficiálních projevů.

Devět karmelitánů původní observance Jan Pavel II. jmenoval biskupy a dva biskupy, jmenované už Pavlem VI., povolal na jiné stolce. Z bosých karmelitánů jmenoval 14 biskupů a pět biskupů jmenovaných Pavlem VI. povolal na jiné stolce. Dne 22. května 1979 pak do hodnosti kardinála povýšil otce Anastasia Ballestrero, bosého karmelitána a biskupa v Bari a v Turíně.

Řadě kostelů zasvěcených Panně Marii Karmelské papež udělil čestný titul „basilica minor“ a korunoval mnoho obrazů Panny Marie Karmelské. Připomeňme si zvláště audienci na náměstí sv. Petra dne 12. září 2001, jež byla poznamenána [všeobecným] ohromením a bolestí nad teroristickým útokem na dvě věže v New Yorku. Při této příležitosti papež vložil novou korunu na hlavu sochy Panny Marie Karmelské, která byla přinesena z blízkého kostela Santa Maria in Traspontina při příležitosti závěru Mariánského karmelitánského roku a 750. výročí škapulíře.

Všechny tyto činy, konané pro zintenzívnění mariánské úcty, hovoří o hlubokém a něžném poutu, které spojovalo srdce Jana Pavla II. s Matkou Boží a s každým člověkem, a které je – zdá se – téměř jeho dědictvím a pobídkou, jak to často opakoval: „*obracet se na ni vroucí modlitbou, abychom na její přímlovu obdrželi vše, co potřebujeme na své životní cestě a k tomu, abychom šťastně dosáhli svaté Hory, Ježíše Krista, našeho Pána*“ (slova při modlitbě Anděl Páně dne 21. 7. 1988).

Ve farnosti Panny Marie Královny v Torrespaccata v Římě je uchovávána vzácná relikvie. V roce 2007 daroval kardinál Stanislav Dziwisz, krakovský arcibiskup a bývalý sekretář Jana Pavla II., tamnímu kostelu a komunitě škapulíř Panny Marie Karmelské, který nosil Jan Pavel II. Jejich jménem ji převzal farář P. Lucio Maria Zappatore, O.Carm.

Z revue CITOC 2/2011 přeložila Martina Vintrová

Jan Pavel II. a jeho modlitba

Sára Malá

Jan Pavel II. je bez pochyby jednou z nejvýznamnějších osobností 20. století. Jeho pontifikát začal 16. října roku 1978, tedy v době, kdy Evropa byla rozdělena na tzv. „západ“ a „východ“. V zemích východního bloku byl hlavní ideologií komunismus, respektive socialismus, a málokdo věřil, že by se situace mohla změnit a že by komunistické vlády v těchto zemích mohly padnout. Jan Pavel II. tomu věřil a svými postoji a činy, za kterými jistě stály jeho vroucí modlitby, dopomohl k politickým změnám, které na konci 90. let v Evropě nastaly. Věřím, že pro všechna svá jednání, ať už diplomatická nebo jiná, si jistě vyprošoval od všemohoucího Boha požehnání, sílu, moudrost a potřebné milosti.

Jeho zájem se netýkal pouze Evropy, odkud pocházel a ke které měl nejbližší, ale ležely mu na srdci záležitosti celého světa a všech kontinentů. Svědčí o tom množství jeho apoštolských cest a jeho chování během těchto návštěv. Ze všech jeho postojů – ať už při setkáních s osobami vysoce postavenými nebo s obyčejnými lidmi, ale také při slavení mší svatých a při modlitbě – bylo patrné, že se mu o ně jedná doopravdy a že to není jenom póza. Když se modlil a opíral se o svoji pastýřskou hůl, člověk přímo cítil, jak na bedrech tohoto muže leží trápení a starosti celého světa a jak je v modlitbě předává Bohu.

Na mysli mi vyvstává jeho neobvyklý zájem o mladé lidi, do kterých vkládal naději a posílal je radostnou zvěstí o naději v Kristu předávat do světa. Uvědomoval si, že na mladých stojí budoucnost a že v životním období, které prožívají, dělají svá velká životní rozhodnutí. Jsem velice ráda, že založil dnes už tradici Celosvětových dnů mládeže, a to i proto, že jsem na tom posledním z nich v Madridu v loňském roce mohla být. Vážím si osobitého přístupu Jana Pavla II. ke každému člověku, se kterým se setkal. Byl schopen naplnit i slova Kristova, abychom se modlili za své nepřátele. Svými modlitbami jistě přispěl k obrácení svého atentátníka.

Podporoval také různá hnutí v církvi, např. byl příznivcem Hnutí Fokoláre, o jehož členech nebo o samotném hnutí říkal: „*V historii církve bylo mnoho lidí, kteří prožívali radikálně lásku. (...) Vy také – Chiara, fokolární – máte svůj způsob, jak ji radikálně prožívat. (...) Láska otevírá cestu. Přál bych si, aby tato cesta byla pro církev díky vám stále otevřenější!*“ (19. srpna 1984 v Centru Mariapoli v Rocca di Papa). Dne 3. května 1981 při svém vystoupení na Familyfestu v Římě řekl: „*Vaše spiritualita je otevřená, pozitivní, optimistická, klidná a chytlavá... Získali jste i papeže... Řekl jsem, že vám přeji, abyste byli církví. Nyní říkám, že si přeji, aby církev byla vámi.*“ A 20. března 1983

během Dne Nového lidstva řekl: „Často, když jsem smutný, mi přijdou na mysl... fokolaríni. A v tom nacházím útěchu, velikou útěchu!“ Výrazem jeho pokory také bylo jistě i to, že zaměnil klasické „my“ papežů na osobní „já“.

Pro mne osobně je Jan Pavel II. vzorem člověka, vytrvalého v osobní modlitbě. I přes nemalé těžkosti, na které narážel, nezahořkl, ale jeho víra – zdá se – v těchto těžkých chvílích spíše rostla, nabývala síly a intenzity. Když jsem viděla tohoto svatého muže, jak se modlí, nebylo možné zastavit slzy – tváří v tvář jeho svědectví víry, naděje, lásky, obětavosti.... S jakou soustředěností se dokázal zcela odevzdat Bohu, ať už ve chvílích, kdy byl zdravý a nasazoval se pro věci církve i celého světa, stejně jako ve dnech, kdy se ho snažila pohltit jeho nemoc! On miloval! Miloval až do krajnosti a de facto položil svůj život za nás za všechny, za církve, za svět jako veliké společenství jeho přátel ve víře či v lidství. Skrze modlitbu mu totiž byli blízko všichni. Každý člověk na této planetě má podle mého názoru velmi mnoho trápení a chvil, kdy si opravdu neví rady s danou situací, či s životem jako takovým. Jan Pavel II. měl také hodně příležitostí propadnout bezmoci, ale on bojoval a vše vkládal do rukou Nejvyššího. Jeho modlitba už „na pohled“ prozrazovala hloubku a jeho lásku k druhému člověku. Chtěl budovat – nejen modlitbou – stále lidštější svět, ve kterém skutečně poroste důstojnost každého člověka: „*Matko přijmi mládež a děti, přijmi též nemocné a osamělé...*“

Zaujala mě citace z knihy Deník přátelství,¹⁷ kde si autorka Wanda Póltawská zapala 5. února 1961 slova otce Karola z duchovního vedení: „*Člověk může být otevřený jen před Bohem, protože jenom Bůh vidí člověka v celistvosti. (...) Bohu je třeba to všechno otvírat a odevzdávat sebe celého. (...) Neřešit věci na lidské rovině, ale všechno převádět do Božího rozměru*“. Právě tyto citáty a další jiné mě vedou k jedné naprosto zásadní věci a to – jak se dnes často zdůrazňuje – „pouštět Boha do svého života každý den a otevřít mu své srdce a svůj každodenní život“.

Z knihy *Modlitby Jana Pavla II.*¹⁸ vyplývá jedna zásadní věc o charakteru jeho modliteb a to, že byl velkým mariánským ctitelem, mnoho jeho modliteb se s velkou láskou obrací k Panně Marii – na tom stavěl. Nakolik pro něj Maria byla jeho průvodkyní životem, poznáváme z jeho odpovědi ve chvíli, kdy byl zvolen papežem. Když mu onoho 16. října roku 1978, bezprostředně poté, co jej kardinálové zvolili, byla položena otázka: „Přijímáš?“, odpověděl: „*Poslušen ve víře Krista, svého Pána, a s důvěrou v Matku Kristovu a Matku církve, přes všechny tak velké obtíže přijímám.*“¹⁹ Svou službu římského biskupa a pastýře univerzální církve pak následně zahájil slovy:

17 Česky ji vydalo nakladatelství Paulínky v roce 2011.

18 Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2010.

19 Stov. GEORGE WEIGEL, *Svědék naděje. Životopis Jana Pavla II.*, Praha 2000, str. 255.

„Nebojte se!

Otevřete, ba přímo rozrazte dokořán brány Kristu!

Otevřete svá srdce, své životy,

své pochybnosti, těžkosti, své radosti a city

jeho spásné moci

a dejte mu vstoupit do svých srdcí.

Nebojte se! Kristus ví, co je v člověku.

Jedině on to ví ...!“

Myslím, že tyto věty můžeme chápat jako odkaz celému lidstvu pro mnohá další pokolení.

Jan Pavel II. (foto Miroslav Oravec)

KARMEL

ČASOPIS PRO DUCHOVNÍ ŽIVOT

Vydává Českomoravská generální delegatura řádu karmelitánů v Kostelním Vydří.

Odpovědný redaktor P. Gorazd Cetkovský O.Carm.

ISSN - KARMEL 1210 - 499X

Podávání novinových zásilek povoleno Českou poštou s. p., ředitelstvím odštěpného závodu Jižní Čechy v Českých Budějovicích, j. zn.: P - 1911 / 97 ze dne 9. dubna 1997.

Evidenční číslo: MK ČR E 13791

Starší čísla časopisu najdete na www.karmel.cz